

Asia Julkinen esittäminen, kappaleen valmistaminen

Hakija A

Annettu 19.11.1986

Tiivistelmä *Diakuvien valmistaminen kirjoissa olevista kuvista edellytti valokuvaajan suostumusta sikäli kuin ei ollut kysymys tekijänoikeuslain 11 §:n mukaisesta yksityisestä käytöstä. Mikäli valokuva esitti tekijänoikeudellisesti suojattavaa kohdetta, edellytti kappaleen valmistaminen pääsääntöisesti sekä tekijänoikeuden haltijan että valokuvaajan suostumusta. Valokuvan esittäminen eläkeläisseurassa, johon kaikilla tietyn paikkakunnan eläkeläisillä oli mahdollisuus osallistua, oli julkista esittämistä. Jos oli kysymys vain muutaman henkilön muodostaman, lähinnä ystävyyssuhteisiin perustuvan seuran kokouksista, joista ei tiedotettu julkisesti, esittäminen tapahtui yksityisessä piirissä.*

SELOSTUS ASIASTA

A on 7.7.1986 päivätyllä kirjeellään pyytänyt tekijänoikeusneuvoston lausuntoa siitä, saako kirjoissa olevista kuvista ottaa dia-kuvia ja esittää viimeksi mainittuja eläkeläisseuran kokouksissa.

Tekijänoikeusneuvostolle toimitetusta kirjeestä käy ilmi, että A on ottanut eläkeläismatkojen yhteydessä dia-kuvia matkoista ja käynneistä eri kohteissa. Kuvia on esitetty eläkeläisseuran sisäisissä kokoontumisissa, joihin ei ole pääsymaksua.

Kaikista paikoista ei saa ottaa kuvia ja toisinaan olosuhteet ovat kuvien ottamiselle huonot. Kirjoissa ja lehdissä on useasti kuvia jotka olisivat omiaan lisäämään matkojen jälkeisten kokoontumisten antia.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt lausuntopyynnön ja esittää lausuntoaan seuraavan.

Kuvien ottaminen kirjojen kuvista

Kirjassa tai lehdessä julkaistun kuvan valokuvaaminen on kappaleen valmistamista mainitusta kuvasta. Kappaleen valmistamisen luvanvaraisuutta arvioitaessa täytyy tarkastella sekä tekijänoikeuslain että oikeudesta valokuvaan annetun lain säännöksiä. Jäljempänä käytetään viimeksi mainitusta laista nimeä valokuvalaki. Molemmat lait on annettu 8.7.1961 ja ne on myöhempine muutoksineen julkaistu Suomen säädöskokoelmassa ja Suomen Laki I teoksessa.

Tekijänoikeuslakia sovelletaan omaperäisiin ja itsenäisiin henkisen työn tuotteisiin. Esimerkiksi veistokset, maalaukset ja kirjat nauttivat yleensä tekijänoikeussuojaa.

Tekijänoikeuslakia ei sen sijaan sovelleta valokuviiin. Valokuvien oikeussuojasta on säädetty erikseen valokuvalaissa.

Tekijällä tai valokuvaajalla on tekijänoikeuslain ja valokuvalain mukaan yksinomainen oikeus määrätä teoksesta tai valokuvasta valmistamalla siitä kappaleita (tekijänoikeuslain 2 § 1 momentti, valokuvalain 1 §:n 1 momentti).

Mikäli valokuva esittää tekijänoikeudellisesti suojattavaa kohdetta, esimerkiksi veistosta, tarvitaan kappaleen valmistamiseen valokuvasta pääsääntöisesti sekä tekijänoikeuden haltijan että valokuvaajan suostumus. Jos taas valokuva esittää esimerkiksi maisemaa, tarvitaan kappaleen valmistamiseen ainoastaan valokuvaajan suostumus.

Tekijän ja valokuvaajan edellä mainittua oikeutta on rajoitettu yksityisen käytön osalta. Jokainen saa valmistaa muutaman kappaleen julkistetusta teoksesta tai valokuvasta yksityistä käyttöönsä varten. Yksityistä käyttöä on valokuvan näyttäminen esimerkiksi perhepiirissä tai suppeassa ystäväpiirissä. Edellä mainitun säännöksen nojalla valmistettua kappaletta ei saa käyttää muuhun kuin yksityiseen käyttöön.

Kuvien esittäminen

Toinen sekä tekijänoikeudellisesti suojatun teoksen tekijän että valokuvaajan perusoikeus on teoksen saattaminen yleisön saataviin tai valokuvan näyttäminen julkisesti.

Tekijänoikeuslaki, valokuvalaki tai niiden esityöt eivät anna selkeää vastausta kysymykseen esittämisen ja näyttämisen julkisuudesta, vaan se on arvioitava tapauksittain. Ratkaisua voidaan etsiä muutamien esimerkkien avulla.

Esitys tai näyttäminen on aina julkista, kun se tapahtuu ennalta määräämättömälle joukolle. Tilaisuuteen tosiasiallisesti osallistuvien henkilöiden lukumäärällä ei ole merkitystä. Myöskään tilaisuuden maksuttomuudella tai maksullisuudella ei tässä tapauksessa ole merkitystä.

Tietyn seuran tai yhdistyksen jäsenilleen järjestämää tilaisuutta pidetään julkisena, mikäli seuran tai yhdistyksen jäsenyys on avoin kaikille tai suu-
relle joukolle.

Selvästi yksityisessä piirissä tapahtuvaa näyttämistä on näyttäminen perhepiirissä tai suppeassa ystäväpiirissä.

Lausuntopyynnössä ei ole annettu tarkkoja tietoja eläkeläisseurasta. Mikäli kysymys on eläkeläisseurasta, johon esimerkiksi tietyn paikkakunnan kaikilla eläkeläisillä on mahdollisuus osallistua, on esittäminen tällöin julkista. Mikäli taas on kysymys muutaman henkilön seurasta, joka perustuu lähinnä ystävyysuhteisiin ja jonka kokoontumisia ei julkisesti tiedoteta, olisi kysymys lähinnä yksityisestä piiristä.

Valokuvalain 11 §:n 2 momentin nojalla julkistettua valokuvaa saa näyttää julkisesti, jos se tapahtuu maksuttomasti ja ilman ansiotarkoitusta. Mikäli kuvien osalta on kysymys vain valokuvaajan oikeudesta, voidaan kuvia näyttää ilman valokuvaajan suostumusta, vaikka eläkeläisseuran tilaisuus katsottaisiin julkiseksi tilaisuudeksi.

Edellä selostetut oikeudet ovat voimassa laissa säädetyn ajan. Tekijänoikeus on voimassa, kunnes 50 vuotta on kulunut tekijän kuolemasta. Oikeus valokuvaan on voimassa, kunnes 25 vuotta on kulunut siitä vuodesta, jona kuva julkaistiin. Mainittujen suoja-aikojen jälkeen saa teosta tai valokuvaa vapaasti käyttää.

Teosta tai valokuvaa julkisesti näytettäessä on tekijä tai valokuvaaja aina mainittava.

Yhteenveto

Edellä olevasta käy ilmi, että lausuntopyynnössä esitettyyn kysymykseen ei voida antaa yksiselitteistä vastausta. Koska tilanteet kuvien osalta poikkeavat toisistaan, on kysymys kappaleen valmistamisen sallittavuudesta arvioitava tapauksittain edellä esitettyjen periaatteiden pohjalta. Tarkempien tietojen puuttuessa tekijänoikeusneuvosto ei myöskään voi ottaa suoraan kantaa siihen, onko eläkeläisseuran tilaisuuksia pidettävä julkisina vai yksityisinä tilaisuuksina.